

Sygn. akt VIII Gz 46/17

POSTANOWIENIE

Dnia 3 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie, Wydział VIII Gospodarczy,

w składzie:

Przewodniczący:SSO Leon Miroszewski

Sędziowie:SO Agnieszka Kądziołka

SR del. Rafał Lila (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2017 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) -Finanse spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w M. ((...))

o zapłatę

na skutek zażalenia powódki na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia 10 października 2016 r., sygn. akt X GC 1315/16, w przedmiocie odrzucenia pozwu

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie.

SSO Agnieszka Kądziołka SSO Leon Miroszewski SSR del. Rafał Lila

Sygn. akt VIII Gz 46/17

UZASADNIENIE

Powódka wniosła 26 lipca 2016 r. pozew o zapłatę kwoty 168,65 zł przeciwko pozwanej oznaczonej jako (...) S.A. (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce z siedzibą w W., ul. (...) lok 525, (...)-(...) W., KRS: (...)”.

Postanowieniem z dnia 10 października 2016 r., sygn. akt X GC 1315/16, Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie odrzucił pozew. W uzasadnieniu wyjaśnił, że strona pozwana jest oddziałem w Polsce przedsiębiorcy zagranicznego i jako taka nie ma zdolności sądowej, wobec czego w rozpoznanej sprawie nie została spełniona pozytywna i bezwzględna przesłanka procesowa z art. 64 k.p.c., którą sąd – stosownie do art. 202 zdanie trzecie k.p.c. – bierze z urzędu pod uwagę w każdym stanie sprawy. Powołując się na art. 4 i 5 pkt 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (zwanej dalej u.s.d.g.) Sąd wskazał, że o ile oddział przedsiębiorcy jest wyodrębnioną i samodzielną organizacyjnie częścią działalności gospodarczej wykonywanej przez przedsiębiorcę poza jego siedzibą lub głównym miejscem wykonywania działalności, o tyle oddział przedsiębiorstwa (w szczególności zagranicznego) nie został wyposażony przez ustawodawcę w odrębną zdolność prawną, ani zdolność sądową. Z uwagi zaś na brak zdolności sądowej Sąd Rejonowy odrzucił pozew na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., zaznaczając przy tym, że uzupełnienie braku zdolności sądowej nie mogło zostać w niniejszej sprawie dokonane w trybie art. 70 k.p.c., gdyż w przypadku wstąpienia do sprawy przedsiębiorcy zagranicznego, którego oddział został pozwany po stronie pozwanej zerwana zostałaby tożsamość podmiotowa, wobec czego brak zdolności sądowej strony pozwanej miał charakter nieusuwalny.

Powódka złożyła zażalenie na powyższe postanowienie, zaskarżając je w całości i wnosząc o jego uchylenie. Zarzuciła przy tym Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 64 § 1 i 1¹, art. 70 § 1, art. 199 § 1 pkt 3, art. 199 § 2 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie oraz art. 1117 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie. Uzasadniając swoje stanowisko powołała się na orzecznictwo Sądu Najwyższego (postanowienie z dnia 16 stycznia 2015 r., sygn. akt III CSK 72/14; wyrok z dnia 11 października 2013 r., sygn. akt I CSK 769/12), stosownie do którego okoliczność, że strona pozwana została w pozwie określona jedynie oznaczeniem jej oddziału mającego siedzibę w Polsce nie oznacza samo przez się, że proces toczy się przeciwko nieistniejącemu podmiotowo, a w konsekwencji, że art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. znajduje zastosowanie. Powódka nie kwestionowała przy tym, że w pozwie stronę pozwaną oznaczyła firmą oddziału w Polsce przedsiębiorcy zagranicznego wpisanego do rejestru przedsiębiorców KRS.

W odpowiedzi na zażalenie strona pozwana wniosła o oddalenie zażalenia.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zażalenie zasługiwało na uwzględnienie.

Istotne dla niniejszej sprawy było ustalenie, czy oznaczenie w pozwie strony pozwanej jako (...) S.A. (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce z siedzibą w W., ul. (...) lok 525, (...)-(...) W., KRS: (...)” stanowiło wniesienie pozwu przeciwko przedsiębiorcy zagranicznemu (wykonującemu w Polsce działalność gospodarczą w formie oddziału), czy przeciwko oddziałowi przedsiębiorcy zagranicznego. W konsekwencji należało rozważyć, czy oznaczony jako strona pozwana podmiot posiada zdolność sądową. Przepis art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. stanowi bowiem, że sąd odrzuci pozew, jeżeli m.in. jedna ze stron nie posiada zdolności sądowej.

Zgodnie z art. 64 § 1 k.p.c. każda osoba fizyczna i prawna ma zdolność występowania w procesie jako strona (zdolność sądowa), a zgodnie z § 1¹ zdolność sądową mają także jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Stosownie zaś do art. 70 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., jeżeli braki w zakresie zdolności sądowej lub procesowej albo w składzie właściwych organów dają się uzupełnić, sąd wyznaczy w tym celu odpowiedni termin.

W doktrynie wprost wskazuje się, że możliwość usunięcia braku zdolności sądowej w trybie art. 70 § 1 k.p.c. wchodzi więc w grę wyłącznie wówczas, gdy powództwo zostało wytoczone przez istniejącą jednostkę organizacyjną lub przeciwko takiej jednostce oraz gdy nabycie podmiotowości prawnej przez taką jednostkę wiąże się z wpisem do właściwego rejestru, a sąd uzyska informację, że postępowanie o wpis jest w toku [por. J. J., w: Kodeks postępowania cywilnego, t. I, red. J. J., K. P., 1989, s. 160), w przeciwnym zaś razie należy odrzucić pozew na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. W przypadku podmiotów zagranicznych uwzględnić należy art. 1117 § 1 k.p.c., zgodnie z którym zdolność sądową cudzoziemców, zagranicznych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi określa się według prawa właściwego dla ich zdolności prawnej.

Prawo polskie nie przyznaje zdolności sądowej oddziałom przedsiębiorców i dotyczy to również oddziału przedsiębiorcy zagranicznego. W rezultacie taki oddział nie może występować jako strona w polskim procesie cywilnym (por. P. Pawlonka, Oddział przedsiębiorcy w procesie cywilnym, s. 734; P. Sokal, Zdolność sądowa oddziałów przedsiębiorców zagranicznych; M. Szydło, Charakter prawny oddziałów przedsiębiorców zagranicznych). Konieczne jest zatem pozywanie samego przedsiębiorcy zagranicznego i to jego zdolność sądowa winna być oceniana przez pryzmat art. 1117 § 1 k.p.c.

Od zasady braku zdolności sądowej oddziałów przedsiębiorców przewidziane są przy tym dwa wyjątki. Po pierwsze, zgodnie z art. 460 § 1 k.p.c. w sprawach z zakresu prawa pracy zdolność sądową i procesową ma także pracodawca, chociażby nie posiadał podmiotowości prawnej. Po drugie, zgodnie z art. 106 pkt 1 ustawy z 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. z 2015 r. poz. 1206) główny oddział zagranicznego zakładu ubezpieczeń (mającego siedzibę poza UE) może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywany (por. Trocha w: red. J. Jankowski, Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730-1217, Warszawa 2015,

Legalis; P. Pawlonka, Oddział przedsiębiorcy w procesie cywilnym, s. 734; A. Tarasiuk-Flodrowska, A. Wnęk, Praktyczne problemy funkcjonowania w Polsce oddziału zagranicznego ubezpieczyciela z państwa członkowskiego Unii Europejskiej, s. 155).

W kwestii zagadnienia, czy oznaczenie jako strony oddziału przedsiębiorcy zagranicznego stanowi wytoczenie powództwa przedsiębiorcy zagranicznemu, czy też jego oddziałowi ukształtowały się dwie linie orzecznicze. Pierwsza, rygorystyczna zakłada, że oznaczenie jako strony oddziału przedsiębiorcy zagranicznego nie podlega konwalidacji i stanowi podstawę do odrzucenia pozwu. D. orzecznicza, liberalna przyjmuje z kolei, że oznaczenie strony ze wskazaniem „oddział w Polsce” nie stanowi per se pozwania oddziału przedsiębiorcy zagranicznego, lecz właśnie przedsiębiorcy zagranicznego, wykonującego w Polsce działalność w formie oddziału (por. M. Pilch, Zdolność sądowa oddziału przedsiębiorcy zagranicznego na tle prawnoporównawczym, Warszawa 2016, s. 57-68).

Sąd Okręgowy w sprawie niniejszej podziela drugie z przywołanych stanowisk, jako pełniej odpowiadające potrzebom procesu cywilnego i zapewnienia prawa do sądu. W tym stanowisku wsparcia udziela orzecznictwo Sądu Najwyższego, który m. in. wyjaśnił, że „posłużenie się firmą oddziału osoby prawnej, a tym bardziej wskazaniem jedynie siedziby tego oddziału, nie oznacza, że stroną czynności prawnych lub procesowych jest oddział tej osoby jako niezależny podmiot stosunków prawnych. W takim przypadku w postępowaniu sądowym stroną jest sama osoba prawna mająca swój oddział, z którego działalnością wiąże się przedmiot postępowania sądowego. Przedsiębiorca zagraniczny, będący spółką akcyjną prowadzącą w Polsce działalność w ramach oddziału ujawnionego w rejestrze przedsiębiorców, ma zdolność sądową będącą emanacją przysługującej mu jako osobie prawnej zdolności prawnej. Sam oddział nie ma odrębnej, od będącego osobą prawną przedsiębiorcy zagranicznego, podmiotowości w sferze prawa cywilnego, nie posiadając odrębnej od tego przedsiębiorcy zdolności sądowej. Nie przesądza o tym, że w sprawie stroną pozwaną jest oddział przedsiębiorcy zagranicznego, a nie sam przedsiębiorca, że obok określenia w skróconej formie brzmienia firmy przedsiębiorcy zagranicznego wskazano na siedzibę jego oddziału, a nie na siedzibę pozwanej osoby prawnej. Nawet posłużenie się firmą oddziału osoby prawnej nie oznacza, że stroną postępowania jest oddział jako niezależny podmiot stosunków prawnych, ponieważ stroną w postępowaniu sądowym jest wówczas sama osoba prawna będąca przedsiębiorcą zagranicznym mającym w Polsce swój oddział” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2015 r., sygn. akt III CSK 72/14, L.; por. również: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2013 r., sygn. akt I CSK 769/12, L., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2016 r., sygn. akt II CSK 512/15, L., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2015 r., sygn. akt I CSK 669/14, L.).

Mając powyższe na uwadze należało uznać odmiennie, aniżeli uczynił to Sąd Rejonowy, że zawarte w pozwie oznaczenie strony pozwanej (...) S.A. (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce z siedzibą w W., ul. (...) lok 525, (...) - (...) W., KRS: (...)” nie jest równoznaczne z wytoczeniem powództwa oddziałowi przedsiębiorcy zagranicznego, lecz przedsiębiorcy zagranicznemu, prowadzącemu w Polsce działalność gospodarczą w formie oddziału. Tym bardziej, że w powyższym oznaczeniu zawiera się zarówno pełna firma przedsiębiorcy zagranicznego oraz forma organizacyjno-prawna, w której prowadzi działalność.

W konsekwencji przyjąć należało, że nie wystąpiły podstawy do odrzucenia pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.

W tych okolicznościach zaskarżone postanowienie należało uchylić na podstawie art. 386 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

SSO Agnieszka Kądziołka SSO Leon Miroszewski SSR del. Rafał Lila

Sygn. akt VIII Gz 46/17

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

- (...)

- (...)

4. (...)